N°. 412. **DE GRONDWET.** 1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van ƒ 1, het zegelregt daaronder begrepen.

DONDERDAG 21 SEPTEMBER.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten **M. Schooneveld en Zoon**, Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet**.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . » 5.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ 70, Ned. Cour.

De Amsterdamsche Courant.

Op hetzelfde oogenblik, dat de Regering in de Troonrede aanmaant tot »eensgezindheid en wederzijdsch vertrouwen", en als de schoonste pligt aanbeveelt: »steeds en vóór alles het heil des Vaderlands voor oogen te hebben", slingert de *Amsterdamsche Courant*, het orgaan van het Ministerie, den banvloek over de handelingen der Kamer in de afgeloopen zitting, en doet eene poging, om, reeds bij den aanvang der nieuwe, *verdeeldheid* en *wederzijdsch wantrouwen* aan te kweeken.

Het getuigschrift, dat de *Amsterdamsche Courant* van de afgeloopen zitting geeft, is niet zeer vleijend en heeft ons uitermate verrast, naardien die Courant steeds en bij elke gelegenheid heeft volgehouden, dat de meerderheid der *April-Kamer* eigenlijk het ware afdruksel van de Natie was. Het schijnt, dat de *Amsterdamsche* nu, met het oog op de veranderde omstandigheden, tot andere gedachten komt: althans zij verklaart »menige illusie te hebben verloren"; want dat zij in ervaring is gekomen, dat »partijschap te vaak in de »plaats van zucht voor het algemeen welzijn is getre»den". Wij nemen van deze berouwvolle bekentenis gaarne acte, en zouden haar zelfs beschouwen als eene eerste poging, om, ongemerkt, over de »onoverkomelijke kloof" heen te glijden, ware het niet, dat eene enkele zinsnede schijnt aan te wijzen, dat de *Amsterdamsche*, waar zij van »partij-belang" gewaagt, enkel de constitutionnele partij op het oog heeft. Zij zegt toch: »Maar de toetssteen is niet steeds het algemeen belang »alleen; dikwijls integendeel slechts het partij-belang »en dit beveelt vaak bestrijding en afwijzing, met het »doel de gelegenheid te openen, om een ander Kabi»net te doen optreden." Wij wenschen niet te onderstellen, dat de *Amsterdamsche* er enkel op uit is, om hare lezers opzettelijk te misleiden; daarom zou het ons hoogst aangenaam zijn, indien zij kon goedvinden, door eenige bewijzen de zoo noodige toelichting op hare beschuldiging te geven. Zoo dikwerf wij de ministeriële meerderheid of de Regering van partijzucht overtuigden, deden wij het op de aanwijzing en mededeeling van *feiten*, die door ieder onderzocht en beoordeeld konden worden; en het zal wel een billijk verlangen zijn, wanneer wij thans van de *Amsterdamsche* gelijke wijs van handelen verwachten. Zij gelieve een enkel bewijs bijvb. op te geven, dat er van de zijde der constitutionnele partij eenige poging is gedaan, om »een ander kabinet te doen optreden"; of dat uit partijbelang, en dus niet wegens gronden, uit de zaak zelve geput, eenig voorstel is »bestreden" of »afgewezen". Reeds te dikwijls is, bijkans met onbeschaamdheid, enkel met groote woorden, verweten aan de constitutionnele partij, datgeen waaraan, blijkens luid sprekende feiten, nu ook door de Troonrede zelve geconstateerd, alleen de ministeriële partij schuldig is geweest. Nu eene nieuwe zitting is geopend en de Kamer in menig opzigt belangrijke wijzigingen heeft ondergaan, wordt het, meenen wij, tijd, dat dergelijke aantijging door feiten gestaafd, of voor het oog der Natie als ten eenemale logenachtig worde ten toon gesteld. Wij wachten, derhalve, van de *Amsterdamsche Courant* een open antwoord op onze vragen. Zij is het zich zelve en haar publiek verschuldigd. Wie de gewigtige taak op zich neemt, om de openbare meening te leiden, mag niet, straffeloos, door verkeerde voorstellingen en oneerlijke middelen die meening *misleiden*. Wèl tracht de *Amsterdamsche* een schijn van bewijs te leveren, wanneer zij het volgende zegt:

»Maar de toetssteen is niet steeds het algemeen belang alleen; dikwijls integendeel slechts het partij-belang, en dit beveelt vaak bestrijding en afwijzing, met het doel de gelegenheid te openen om een ander kabinet te doen optreden. De waarheid dezer opmerking bleek nog onlangs bij de beraadslaging over het reglement op het beleid der regering in de O. I. bezittingen. Het hoofd der oppositie toch had, als lid van het vorig bewind, het reglement in zijne hoofdbeginselen goedgekeurd; hij bestreed het thans in al zijne bepalingen en liet geen gelegenheid voorbij gaan om het als verwerpelijk ten toon te stellen. Er ontstond eene worsteling tusschen de partij van het ministerie en die der oppositie en verwijten werden op verwijten gestapeld.

Zoo weinig kwam het algemeen belang in aanmerking, dat, toen het gewigtigste hoofdstuk, over de justitie, in overweging werd genomen, dit hoofdstuk, dat ten waarborge moest verstrekken dat elk het rustig genot zijner regten zou bezitten, dat de regtsveiligheid, het hoofddoel der maatschappelijke vereeniging, zou verzekerd zijn, geen woord daarover werd gerept.

Maar hier is alweder de voorstelling verkeerd. Het is waar: de heer THORBECKE had, als Minister, de hoofdbeginselen van het toenmalig ontwerp-reglement goedgekeurd; maar het werd, na zijne aftreding, tot twee of driemalen toe veranderd, en de wijze bijvb., waarop het beginsel omtrent de vrijheid van drukpers werd gewijzigd (zoo als dit zeer duidelijk door den heer VAN BOSSE is aangetoond) verklaart, zeer eenvoudig, hoe de Minister, die in 1850 en 1851 zich met de hoofdbeginselen vereenigde, zeer wel in 1854, als lid der Kamer, tegen den lateren tekst zich verklaren kon. De heer THORBECKE heeft geene enkele maal zijne stem uitgebragt, zonder haar te motiveren op gronden, die tot dusver nog op goede wederlegging wachten; »partijbelang" kenmerkt zich vooral door te zwijgen en te stemmen.

Wij zijn het overigens geheel eens, dat bij de discussiën over het Indisch Regerings-reglement »het algemeen belang weinig in aanmerking kwam"; dit is steeds door ons betoogd. Men wilde slechts aannemen en duldde met weêrzin eene korte discussie over de meest gewigtige aangelegenheden. De *Amsterdamsche* geeft ons daarvoor een nieuw en treffend bewijs, wanneer zij op het gewigtige hoofdstuk »van de Justitie" de aandacht vestigt. De ministeriële partij heeft doorgaans *gezwegen*: het was de constitutionnele, die den strijd onvermoeid volhield. Toen immers »de Justitie" aan de orde was, waarom werd toen niet »het algemeen belang in aanmerking genomen", bijvb. door de heeren MRS. VAN RAPPARD, WINTGENS, GODEFROI, DE KEMPENAER, SANDER, VAN DER POEL, VAN DEINSE en DE BRAUW? Het was slechts als met weêrzin, dat de heer GODEFROI eenige korte opheldering gaf op aanmerkingen, rakende een hoofdstuk, dat hij zelf, naar men wil, zou geredigeerd hebben; de heeren VAN RAPPARD en DE KEMPENAER mengden zich slechts eene enkele maal in de discussie over een geheel ondergeschikt punt: *alle overigen zwegen*. Over bijna elk artikel van het hoofdstuk Justitie voerde daarentegen de heer THORBECKE meer dan eenmaal, soms drie en vier malen, het woord, en werd hij hierin krachtig ondersteund door de heeren DE MAN, VAN ECK, SLOET en VAN HOËVELL. Wij verzoeken onze lezers het *Bijblad* na te slaan van bl. 1342 tot bl. 1360, om de onbeschaamdheid te bewonderen van de *Amsterdamsche Courant*, die, met het oog op de constitutionnele partij, durft beweren, dat over het hoofdstuk Justitie *»geen woord werd gerept!"* Zoo »het algemeen belang weinig in aanmerking is gekomen" dan treft het verwijt de »aanhangers van het Ministerie", niet de partij, welke altijd getracht heeft »alleen het heil des lands voor oogen te hebben."

In de tweede plaats tracht de *Amsterdamsche Courant*, als weêrklank op de Troonrede, die tot »eensgezindheid en wederzijdsch vertrouwen" aanmaant, al dadelijk *»tweedragt en wederzijdsch wantrouwen"* te zaaijen, door de Tweede Kamer, zoo als zij nu is zamengesteld, in niet minder dan vijf cathegoriën te verdeelen. Deze handelwijs van een dagblad, welks individuële connexiteit althans met den heer VAN HALL van algemeene bekendheid is, op den eigen dag, waarop de Regering vroegere veeten tracht te doen vergeten, schijnt niet zeer voor de opregtheid van het voornemen te pleiten; en het is, uit dat oogpunt beschouwd, gewis niet van belang ontbloot, deze gedragslijn der *Amsterdamsche* te constateren.

Dat het »algemeen belang" in eenig opzigt het rigtsnoer zou *kunnen* zijn van de aanstaande handelingen der Kamer, wordt door de *Amsterdamsche* betwijfeld: het is alleen »partij-belang", *van weêrszijden nu*, dat, ook in de thans geopende zitting, voorstellen zal doen aannemen of verwerpen (!). Het is een verwijt, dat naar het hoofd eener Kamer, die van hare gezindheid nog geenerlei blijk heeft gegeven, geslingerd wordt, waartoe moed behoorde; het is eene poging, om reeds *a priori* de Kamer in de schatting der Natie te doen dalen, en met ongeveinsde verbazing zien wij dezen toeleg in een der organen van het Ministerie geopenbaard.

Naar de meening van de *Amsterdamsche* kan er geen sprake zijn van eene meerderheid, gegrond op het nuttige en de degelijkheid der regerings-voorstellen: alles zal naar het belang der partijen worden geoordeeld. Daarom moet alleen de vraag zijn: *op hoe veel stemmen kan de Regering rekenen?* En van dat hatelijke standpunt verdeelt zij alsnu de Kamer in vijf afdeelingen op de volgende wijs:

De vraag is dus eenvoudig deze: hoevele stemmen tellen de aanhangers van het vorig ministerie? En het antwoord is, naar ons inzien, een-en-twintig. Zij zijn deze: Reinders, Westerhoff, Zijlker, van der Veen, Huguenin, ter Bruggen Hugenholtz, van Zuijlen van Nijevelt, Sloet tot Olthuis, de Man, van Hoëvell, Dullert, van Bosse, van Eck, Anemaet, Thorbecke, van Wintershoven, Strens, de Lom de Berg, de Poorter, Jespers en Storm. Hier tegenover staan dertig aanhangers van het tegenwoordig ministerie: van Heiden Reinestein, Dirks, Bieruma Oosting, Engelen, van Lennep, Schimmelpenninck van der Oije, van Nispen van Sevenaer, de Kempenaer, van Rappard, van Goltstein, Kien, Donker, Rochussen, Godefroi, van Franck, Stolte, Bosscha, Baud, Gevers van Endegeest, Taets van Amerongen, de Brauw, Hoffmann, Wintgens, Hoekwater, Delprat, Sander, van der Poel, van Deinse, Luijben, Boreel van Hogelanden. Bij dezen voegen zich die leden, die zich op een derde standpunt plaatsen, maar de behoefte gevoelen niet dan om gewigtige redenen het bestuur te bestrijden. Zij zijn ten getale van elf: Blaupot ten Cate, Storm van 's Gravesande, Dommer van Poldersveldt, van Akerlaken, van Foreest, Heemskerk, Slicher van Domburg, Meeussen, Beens, Bots en Hengst. Wij laten de leden der anti-revolutionnaire partij, ten getale van vier, Mackaij, van Lijnden, van Rhede van Oudshoorn en Elout van Soeterwoude, en de twee nieuwe leden, Hoijnck van Papendrecht en Meijlinck, buiten rekening; omdat het moeijelijk vooraf kan worden bepaald, welke zijde zij bij de behandeling der verschillende vraagpunten zullen kiezen.

Er zijn dus, naar deze berekening, 1o. een-en-twintig »aanhangers van het vorig Ministerie"; 2o. dertig »aanhangers van het tegenwoordig Ministerie"; 3o. elf leden, »die de behoefte gevoelen niet dan om gewigtige redenen het bestuur te bestrijden"; 4o. vier leden, behoorende tot de anti-revolutionnaire partij; en 5o. twee nieuwe leden.

Wij gevoelen ons bezwaard, om een critiek van deze indeeling te geven, ofschoon wij overtuigd zijn, dat menig lid verwonderd zal zijn, zich in de eene of andere cathegorie te zien geplaatst. Gaarne laten wij de classificatie geheel voor rekening van de *Amsterdamsche Courant*, zonder er eene andere aanmerking bij te voegen, dan deze. Wanneer de rangregeling juist is, dan constateert de *Amsterdamsche*, dat er *dertig aanhangers zijn van het Ministerie*, niet behoorende tot hen, die »alleen om gewigtige redenen de Regering bestrijden", en die derhalve, *bij elke gelegenheid*, en *quand même* op alles »ja" en »amen" zeggen. Er wordt dus volmondig erkend, dat de Regering voornamelijk bouwt op eene kern van »aaneengesloten stemmen", om welke (denkbeeldig bestaande) te vernietigen juist *deze* Regering verklaarde te zijn opgestaan. Het is nuttig, ook van deze bekentenis acte te nemen.

De *Amsterdamsche Courant* meent wijders, dat de door haar geleverde classificatie »de gunstige stelling" aantoont, waarin de Regering zich bevindt:

Hieruit vloeit dus voort, dat het ministerie, hetwelk op dertig stemmen kan rekenen en door het volstandig in acht nemen *van eene gepaste, welgemeende staatkunde* zich verzekeren van de nog eenigzins weifelende stemmen van elf leden, terwijl het slechts eene tegenpartij van een-en-twintig leden te bestrijden heeft, in eene gunstige stelling is geplaatst.

Wordt met »eene gepaste, welgemeende staatkunde" bedoeld de eerlijke en vrijzinnige toepassing en ontwikkeling onzer Grondwet; openhartigheid, eerlijke regerings-middelen, afzwering van het stelsel van familieregering, zuinig beheer en streven naar de verbetering van het lot der ingezetenen: wij gelooven, dat het

Ministerie zich zal kunnen verzekeren ook van allen, die genoemd zijn "aanhangers van het vorig Ministerie", doch die enkel en alleen, afgescheiden van de personen, aanhangers zijn *van een echt constitutioneel stelsel van regeren*. Heeft de *Amsterdamsche Courant* nogtans middelen op het oog, zooals de heer VAN HALL doorgaans "eene gepaste, welgemeende staatkunde" noemt, en waarvan de transactie een der hoofdbestanddeelen is, dan betwijfelen wij, of zelfs de *elf* leden, die hier als "weifelende" worden gedood-verwd, zich zullen laten "inpalmen". Waar overigens de *vier* anti-revolutionnaire en de *twee* nieuwe leden bij het in acht nemen van "eene gepaste en welgemeende staatkunde" zullen blijven, heeft de *Amsterdamsche* vergeten ons te zeggen.

Eindelijk besluit de ministeriële courant haar artikel, door het "hoofdkenmerk" op te geven "van de ministeriële en de oppositie-partij". Deze opmerkelijke karakteristiek vereischt eene afzonderlijke beschouwing en wij zijn voornemens, die eerdaags te geven. Wij eindigen ditmaal met de algemeene aandacht andermaal te vestigen op de merkwaardige poging, van het ministerieel blad, om, reeds in den aanvang der zitting, van alles eene "*quaestie van personen*" te maken.

De meeste onzer binnenlandsche dagbladen leveren heden beschouwingen over den inhoud der Troonrede. De slotsom van hetgeen het *Handelsblad* daarover zegt, komt hierop neder:

Beknopt en eenvoudig als over het algemeen de Troonrede is, eischt zij ook geene breedvoerige beantwoording van de zijde der Kamers. Het is dan o. i. te wenschen, dat bij de voor te dragen adressen noch te veel in bijzonderheden worde getreden, noch een tijdroovende strijd of liever schermutseling over beginselen van bestuur worde gevoerd. In een zittingjaar, dat gewigtige onderwerpen ter behandeling zal medebrengen, is het niet raadzaam vele vergaderingen te wijden aan een adres in antwoord op de troonrede, waarvan na 8 dagen zelfs de herinnering is uitgewischt. Eene bloote beleefde echo spoedig te doen hooren, is dan verkiesselijk.

Wij zouden niet alzoo spreken, indien wij meenden, dat thans de quaestie van vertrouwen of mistrouwen in het tegenwoordige ministerie aan de orde zoude zijn; maar, daar wij dit van de even voorzigtige als vaderlandslievende constitutionnele oppositie niet verwachten, schuwen wij onvruchtbare discussiën, vooral over irriterende (prikkelende) geschillen, zoo als b. v. over het lager onderwijs, zoo lang het ontwerp van wet niet is aangeboden.

Eene buitenlandsche quaestie is er, die elk oogenblik kan worden, hetgeen men in parlementaire termen eene *brandende* (*une question brulante*) noemt. Het is de zaak van Gibson. Veelever evenwel dan dat deze netelige zaak een punt van gedachtenwisseling tusschen de Kamers en den Koning zoude uitmaken, is het wenschelijk en denkelijk, dat zij het onderwerp eener interpellatie van een Lid der Kamers aan den Minister van Buitenlandsche Zaken zal worden.

Ook wij gelooven niet, dat er bij gelegenheid van het adres sprake zijn zal van "vertrouwen" of "mistrouwen" in het tegenwoordig Ministerie. Daar men aan de bedoeling tracht geloof te doen schenken, dat het Ministerie zijne "antecedenten" wenscht te verloochenen, behoort men, juist omdat geenerlei eerlijke oppositie eene oppositie tegen *personen* mag zijn, *de verdere daden der Regering* af te wachten.

Dat de behandeling bij het adres van de zaak van GIBSON zou zijn "*eene gedachtenwisseling tusschen de* "*Kamers en den Koning*" kunnen wij in geenen deele beamen. De stelling zelve achten wij, eenigermate, inconstitutionneel; want ging zij op, dan zou elke opheldering bij zoodanige gelegenheid aan een Minister gevraagd, zijn eene gedachtenwisselling met den Koning. De Troonrede wordt door *de Regering* vastgesteld; de Koning spreekt haar als *Hoofd der Regering* uit. Gelijk eene Troonrede de rigting en de ontwerpen der regering bekend maakt, zoo kan en mag eene adres, in antwoord op dit staatstuk, de meening der Kamer over de staatskunde en de handelingen dier Regering uitspreken. Of het, overigens, in de gegeven omstandigheden, beter ware de zaak van GIBSON in eene afzonderlijke interpellatie te behandelen, wenschen wij niet te beslissen.

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* staat bij twee punten stil. Het eerste betreft de "buitenlandsche aangelegenheden", en in het bijzonder de zaak van GIBSON. Onze geachte confrère trekt kortelijk zamen, wat daarvan bekend is geworden en zegt dan:

Wat daarvan verhaald wordt is dan ook vrij zonderling. De Amerikaansche kapitein wordt door de regterlijke magt in Indie veroordeeld, en men zegt dat de Amerikaansche regering voor hem schadeloosstelling vordert.

Als dit waar is, en zulke eischen kunnen opgaan, dan bestaat er in geen land ter wereld meer regtsveiligheid; want dan kunnen vreemdelingen zich daar aan allerlei wandaden schuldig maken, en de regering, wier onderdanen zij zijn, zal, als zij naar de wetten van het land worden veroordeeld, voor hen schadevergoeding komen vragen.

Dit zou inderdaad tegen al wat volkenregt heet strijden.

Van al wat daarbij verhaald wordt, dat namelijk de heer GIBSON vrij en vrank zich te 's Hage vertoonde, zelfs in de voornaamste societeiten verschenen is en dat de heer VAN HALL bij vergissing al de bewijsstukken, den schuldige in handen gaf, spreken wij thans niet.

Omtrent de zaak zelve echter, de eisch der Amerikaansche regering, mag, als ten minste het belang van het rijk het niet verbiedt, wel eenige inlichting worden gegeven.

Naar hetgeen men weet alleen te oordeelen, zou men toch zeggen, dat als de Amerikaansche regering werkelijk schadeloosstelling vordert, die eisch kort, maar tevens afdoende kon worden beantwoord, met het vertoon van het arrest van het hoog geregtshof van Nederlandsch Indie.

Het tweede punt heeft betrekking tot den gunstigen staat onzer geldmiddelen, waardoor het mogelijk zijn zal, eene vermindering van lasten voor te dragen. Zoowel ten aanzien van den toestand onzer finantiën, als van de wijze, waarop verligting van lasten behoort tot stand te komen, is de *N. R. C.* het volkomen eens met het gevoelen reeds gister door ons uitgedrukt:

Zietdaar de volkomene bevestiging, van hetgeen de negen mannen bij hun voorstel in December ll. hebben betoogd, en toen door het ministerie uit al zijn vermogen is tegengesproken.

Alles is thans gunstig; terwijl toen naar het ministrieel gevoelen, alles ongunstig was.

Waarlijk, wij zijn nieuwsgierig te vernemen, wat de ministerieelen, die zich toen zoo zeer beijverden om met cijfers aan te toonen, dat onze finantieele toestand niet fraai was, thans zullen antwoorden.

Men zal toch niet gemakkelijk kunnen tegenspreken, dat toen bij die becijferingen alleen partijdigheid voorzat.

Ten aanzien van de plannen voor de toekomst verdient vooral opmerking de volgende zinsnede: "Bij de behandeling der finan-"tieele aangelegenheden zal U blijken, dat kan worden besloten "tot eene vermindering van lasten, binnen zoodanige grenzen, "als door eene gepaste behoedzaamheid worden voorgeschreven. "Met het delgen van schuld zal tevens kunnen worden voort-"gegaan."

Dit is juist het stelsel door de negen mannen in de vorige zitting voorgesteld: bestemming van een deel van het overschot op de jaarlijksche rekening tot vermindering van lasten en een deel tot schulddelging.

Al weder dus de regtvaardiging der toen zoo belasterde voorstellers.

Intusschen zal veel afhangen van de uitvoering van het stelsel. Vermindering van belasting toch, indien het niet afschaffen is van een geheel middel, kan niet veel baten. Het doel moet niet zoo zeer zijn, vermindering van eene belasting, als wel geheele vrijmaking van een bepaald onderwerp van nijverheid. Bepaalt men zich toch tot vermindering van eenige opcenten, zooals sommigen ten vorigen jare verlangden, dan zal men de schatkist zonder nut benadeelen.

Het is te hopen dat men ten dien aanzien een juist en vast stelsel omhelst.

De *Arnhemsche Courant* is over het algemeen zeer tevreden over de Troonrede: "meer nog om hetgeen er in wordt *gezwegen*, dan om hetgeen er in wordt *gezegd*." Het stilzwijgen toch van de Regering over al hetgeen tot de toepassing, uitvoering en ontwikkeling der Grondwet in betrekking staat, neemt zij aan als een bewijs, dat de Regering *haar oorsprong meer en meer wenscht te verloochenen*, om al meer en meer tot de beginselen der constitutionele partij te naderen. Het is een negatieve lof, dien wij het Ministerie gunnen, terwijl wij niets liever wenschen, dan dat onze Arnhemsche zuster zich in hare onderstelling niet bedrogen zal vinden. Ziet hier haar betoog:

Het volmaaktste stilzwijgen wordt bewaard omtrent alles wat met den oorsprong van dit ministerie in verband staat. De toeleg der regering is blijkbaar om zich op een van dien oorsprong onafhankelijk standpunt te plaatsen; om de even onzalige als onvruchtbare beweging van het vorige jaar tot een voor goed afgesloten tijdperk der geschiedenis terug te brengen. Zoodanige toeleg heeft al onze sympathie, en wij zien met genoegen, dat de regering zich geenszins heeft laten overhalen door de bittere verwijten van de anti-revolutionnaire of den aandrang van eigen vrienden om terug te komen op hetgeen men eene *verloochening* van haren oorsprong, eene verzaking van eigen levensbeginsel heeft genoemd. De regering schijnt voor goed het steunpunt te laten varen, dat zij aanvankelijk in de kerkelijke opgewondenheid vond. Het wordt beschouwd als een uitgediend middel, welks taak voor goed is afgeloopen.

Ook een tweede niet minder belangrijk punt, dat men, teregt of ten onregte, als een noodzakelijk gevolg van het programma van 26 April 1853 beschouwde, wordt met stilzwijgen voorbij gegaan. Die geheimzinnige woorden, dat men eene mildere opvatting der grondwet beoogde en eene tegenovergestelde rigting wenschte te volgen, in verband met andere uitdrukkingen, deden het vermoeden — bij sommigen de hoop — ontstaan, dat het voornemens ware de hand te slaan aan eene wijziging onzer organieke wetten. Aan drang daartoe heeft het niet ontbroken — maar de troonrede stelt, door haar stilzwijgen, op dat punt gerust. Een dergelijk voornemen, zoo het bestond, zou ongetwijfeld wel van zoodanig gewigt zijn geacht, dat het in dit stuk ware aangekondigd.

Wij meenen daarin het bewijs te zien, dat de regering zich voor goed wil afscheiden van de anti-revolutionnaire en reactionnaire elementen. Wij stellen dit op prijs en hopen, dat wij die elementen weldra vijandig tegenover de regering zullen zien staan en eene hevige oppositie zullen zien voeren. Dit zou het zekerste middel wezen om kracht en eenheid aan de constitutionnele partij te geven, en haar voor goed het regeringsbeleid te verzekeren.

De *Echo Universel* eindelijk, verwondert zich mede over het stilzwijgen, dat betrekkelijk de Grondwet in acht is genomen en herinnert, hoe de Regering met het oog op haar verleden, het eerst van allen van de zucht naar "eensgezindheid en wederzijdsch vertrouwen" zal behooren bewijs te geven.

Sprekende over de verschillende ophelderingen, die, bij de discussie over het adres noodzakelijk schijnen, stelt de *Echo* in het licht, hoe vooral de Minister ... Buitenlandsche Zaken de, met hetgeen bekend is ... schijnbaar strijdige twee eerste zinsneden der Troon... zal behooren toe te lichten. Betrekkelijk de zaak ... Gibson deelt de *Echo* nog de volgende bijzonderhe... mede:

De zaak van Gibson pleit evenmin voor den diplomatischen tact van den heer van Hall. Men heeft zich veel moeite gegeven om te kunnen komen tot de ontkenning van een zeer ... incident betrekkelijk die zaak, namelijk de benoeming van ... Amerikaanschen kapitein tot attaché bij de legatie der Vereenigde Staten te Parijs. Echter is het stellig, dat de heer Gibson ... te Parijs dien titel voert, met toestemming van den Amerikaanschen gezant, den heer Mason, en van zijn secretaris, den heer Piatt. Bovendien is het bij ons departement van Buitenl. Zaken niet onbekend, dat de heer Gibson in zijne eischen door zijn gouvernement ondersteund wordt, en waarschijnlijk heeft men daarom aan de Amerikaansche legatie te 's Gravenhage doen weten, dat de heer Gibson Nederland moest verlaten, *toen men reeds wist, dat hij zich buiten 's lands bevond*. Wat betreft de beweringen van een onzer confrères, "dat de betrekkingen tus-"schen Nederland en de Vereenigde Staten zich op goeden voet "bevonden, daar de heer Belmont, tot nog toe zaakgelastigde te "'s Gravenhage, in de laatste dagen tot den rang van minister-"resident is verheven," niets is minder juist. De bevordering van den heer Belmont is eenvoudig het gevolg van een ... meenen maatregel, door het kabinet van Washington genomen. De heeren Siebels te Brussel, Owen te Napels, O'Sullivan te Lissabon, Jackson te Weenen en Cass te Rome zijn te gelijker tijd tot den rang van minister-residenten verheven. Dat bewijst dat Amerika den titel van zaakgelastigde in zijne diplomatie ... opgeheven en niet, dat zijne gezindheid jegens ons gouvernement dezelfde blijft en nog minder, dat de heer VAN HALL onze buitenlandsche aangelegenheden bestuurt op eene wijze, die aan ... billijke verwachting des lands beantwoordt.

Tot zoover de dagbladen gesproken hebben is ... gevoelen over de Troonrede tamelijk homogeen.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

De aandacht is meer dan ooit op het Oosten ge... door het gisteren per telegraaf medegedeeld berigt ... Odessa door de vereenigde vloot wordt aangevallen ... dat die stad op drie punten in den brand stond. Men ... dan ook spoedig nadere berigten omtrent den hoofd... verwachten, hoezeer er eene kleine vertraging in het ... gen der operatien wordt gemeld. Men heeft gezegd, dat ... scheping tusschen den 8sten en den 10den zou plaats ... hetgeen ons tijdingen daarvan deed verwachten ... den 20 en 22 dezer. Intusschen heeft men door ... pêche over Marseille vernomen, dat de Fransche ... sche eskaders, die den 5den van Varna waren ver... zoo als men weet, den 8sten nog het Engelsche ... dat eerst den 7den is uitgezeild, verwachtten. ... naar men meent, zich den 9den bij de overigen ... dadelijk zouden de vereenigde vloten naar Sebast... venen. De eerste poging tot ontscheping kan dus ... den 12den plaats gehad hebben, en het resultaat ... kan eerst tusschen 22 en 25 dezer in het westen ... zijn. Overigens zal men de tijdingen wel zoo sp... eenigzins mogelijk is weten, daar eene driedub... municatie-dienst ten behoeve van het leger tussch... stantinopel en de Krim is georganiseerd, behalve de ... schepen, die de bevelhebbers van de vloten zouden ... afzenden om belangrijke tijdingen nog eerder ... brengen. Het is dus niet twijfelachtig, dat de ... omtrent den uitslag van de eerste poging tot onts... even spoedig in het Westen zullen aankomen, als dit ... is bij de snelste en meest volmaakte vervoermiddelen.

De *Lloyd* van Weenen deelt bijzonderheden ... omtrent de maatregelen van verdediging, die in ... zijn genomen en zegt, dat de verbondene vloten de ... kust van de Zwarte zee van Akierman tot Odessa, ... kow Kinborn, Perekop, Eupatoria, Sebastopol en ... toe zullen bedreigen, ten einde de krachten der Russen ... verdeelen. In eene proclamatie van 3 dezer heeft ... Menschikoff zijne troepen tot het uitterste voorbereid, ... herinnert hun de vroegere overwinningen der Russen ... loop van deze eeuw en spoort hen aan dien roem te ... ven. Indien het echter de Voorzienigheid mogt ... in zijne ondoordringbare raadsbesluiten, dat de ... vorderen mogt, dan moeten alle kruidmagazijnen ... in de lucht springen: liever de dood dan de overgave ... den vijand.

De Fransche *Moniteur de l'Armée* geeft een ... van de sterkte der legers van Rusland in Europa. Daaruit ... blijkt, dat er zes legers zijn, namelijk het Noorderleger ... 89,191 man sterk; het middenleger van 144,816 man ... observatie-leger van Kamienetz van 48,328 man; het ... leger van 161,760 man; het reserve-leger van 62,200 ... en het leger in de Krim van 58,000 man, het laatste ... is verdeeld in eene brigade van het 5de corps, 8 ... lons, 24 stukken, eene divisie van het 6de corps, ... taillons, 56 stukken; aangekomene versterkingen 6 ... lons, te zamen 30,000 man infanterie, benevens 6,000 ... artilleristen of locale troepen, 2,000 kozakken of ... en 20,000 man van de vloot; totaal 58,000 man ... laatste weken intusschen is dat leger nog versterkt ... de Fransch-Engelsche troepen tegenover ongeveer ... 80,000 Russen staan.

De berigten uit Konstantinopel melden, dat een ... Sherif is uitgevaardigd, houdende bevel tot de ... van eene commissie, bepaaldelijk belast met het ... over de uitvoering van den Tanzimat in het geheele ... Deze commissie bestond uit 5 Muzelmannen, 4 Grieken, ... Armeniers, 3 Katholieken en 1 Israëliet. Dit is ...

beeldeloos feit in de geschiedenis van het Ottomanische rijk, en dat zeker de oud-Turksche partij levendig zal kwetsen. Het is een hoogst merkwaardig feit, dat de vooruitgang van de beschaving en van de denkbeelden omtrent gewetensvrijheid in het Oosten aantoont, natuurlijk door den drang van de omstandigheden, die daar aan het Westen zooveel invloed geven, dat eene commissie wordt benoemd tot handhaving van de hoogste staatswet in Turkije, waarin niet alleen Christenen en een Israeliet zitting nemen, maar zelfs in getal de Turksche leden overtreffen.

Datzelfde Hatti-Sherif brandmerkt tevens de bedorvenheid der openbare ambtenaren. Indien ooit een brandmerk in Turkije verdiend en nuttig was, dan is het wel dat. Niemand is er onbekend mede, dat het slecht beheer der hoogst geplaatste ambtenaren en de verspilling van de fondsen van den Staat, juist door hen, die met het toezigt op de uitgaven belast waren, eene der eerste oorzaken is van den slechten toestand, waarin de Turksche finantiën zich bevinden.

Het *Journal de Constantinople* van 10 dezer ontkent ten stelligste en dat wel op verzoek van den Perzischen gezant bij de Ottomanische Porte, het berigt dat door alle tijdingen uit Azie werd bevestigd, dat er eene bepaalde breuk tusschen Turkije en Perzie had plaats gehad. Dienstvolgens vallen al de geruchten in het water, die men op dit alles had voortgebouwd, zooals het vertrek van den Turkschen gezant van Teheran naar Erzeroum, het bijeentrekken van een Perzisch leger bij Mad onder de leiding van Russische officieren enz. Men blijft intusschen beweren, dat Rusland onderhandelt met het opperhoofd van Herat over den opstand van het fort Gorgoan, waar het eene sterke bezetting zou leggen. Gorgoan is eene belangrijke positie, op 20 mijlen van Astrabad gelegen, en die den weg van Khiva naar Herat bestrijkt. De Engelschen zijn, naar men wil, niet werkeloos gebleven tegenover de pogingen der Russen; zij meenen des noods de vestiging der Russen in die streken onschadelijk te kunnen maken door de engte van Bolan te bezetten. Er zijn naar men wil openingen gedaan door de Indische regering aan den Khan van Khelat om die engte te kunnen bezetten.

Er wordt in particuliere correspondentien uit Konstantinopel veel gesproken van den tegenstand, die zich in Wallachije doet kennen tegen de herstelling van prins Stirbey als Hospodar van Wallachije. Die tegenstand zou van ernstigen aard kunnen worden, indien Omar-Pacha, overtuigd dat de tegenwoordigheid van prins Stirbey eene reden van verwarring en onrusten in de Vorstendommen was, zich aan de zijde van den Engelschen gezant schaarde. Prins Stirbey, wordt door de Oostenrijksche regering ondersteund, zooals men weet.

Er zijn weinige belangrijke diplomatische berigten. Het *Journal des Débats* van gisteren geeft eene verklaring van het verschil, dat in Wallachije tusschen de Turksche autoriteiten en de Oostersche gezaghebbers was ontstaan ter zake van de proclamatie van den baron von Hess. Daarin wordt gezegd, zoo als men weet, dat men zich *omtrent alleaangelegenheden* tot de Oostenrijksche gezaghebbers moest wenden en Omar-Pacha was tegen die uitdrukking opgekomen, die hem eene inbreuk toescheen op de regten van den Sultan. Volgens de *Débats* heeft men door het nagaan van den Duitschen tekst gezien, dat de fout aan den afschrijver of aan dengeen lag, die de proclamatie in de Wallachijsche taal had overgebragt. De Duitsche tekst zou gezegd hebben, *dat men zich omtrent alle aangelegenheden betrekkelijk de Oostenrijksche troepen tot de Oostenrijksche bevelhebbers moest wenden.* De dwaling is ontdekt en het misverstand dientengevolge uit den weg geruimd.

Het Londensche *Court Journal* zegt, dat men verzekert, dat de heer Buchanan, de Amerikaansche gezant bij het hof van St. James, op het punt is naar Amerika terug te keeren, tengevolge van de geschillen, die met lord Clarendon over de zaak van Greytown zouden gerezen zijn. Men wil, dat de heer Buchanan het protectoraat der Engelschen over de Mosquite-eilanden weigert te erkennen, terwijl lord Clarendon daaraan stellig vasthoudt.

De *Berliner National Zeitung* meldt uit Kopenhagen van den 14 dezer, dat bij de verkiezingen tot aanvulling van de Kamer van Afgevaardigden, die den 12den hadden plaats gehad, de oppositie in alle districten eene volkomene overwinning had behaald.

De Keizer der Franschen is eergisteren morgen van Parijs naar Bordeaux vertrokken, waar hij des avonds is aangekomen. De Keizerin is gisteren van Biarritz vertrokken en moet zich bij hem hebben gevoegd.

De Belgische *Moniteur* van gisteren deelt aan het hoofd van zijn half-officiële gedeelte mede, dat de Koning Zondag den Ministerraad heeft gepresideerd. Tengevolge van die bijeenkomst hebben de Ministers er in toegestemd hun ontslag in te trekken. De Kamers zullen tegen half Oct. worden bijeengeroepen. De *Moniteur* voegt er bij, dat de Koning naar Lombardije is vertrokken. Eenige Belgische bladen betwijfelen, dat de heeren Forgeur en Delfosse, die bij den Koning ontboden waren, den last om een nieuw kabinet te vormen, van de hand zouden hebben gewezen. De *Indépendance* evenwel blijft dit volhouden.

De berigten uit Spanje hebben voortdurend betrekking op de cholera en de verkiezingen. De vrees voor die ziekte is zeer groot in het geheele Schiereiland. Wat de verkiezingen betreft, daarvan kan niemand nog den uitslag voorzien; want men vreest ernstig voor verdeeldheid onder de liberalen.

Een decreet van den 14den, in de *Gazeta* opgenomen, heeft nog al eenigen indruk gemaakt. Dat decreet vernietigt het klooster der Monniken van St. Hieronimus, dat door het laatste kabinet onwettig in het paleis van het Escuriaal was gevestigd. Eenige personen zien in dat besluit de voorbode van eene hervorming van de wetgeving op de kloosters in Spanje. Men wil, dat O'Donnell door de cholera zou zijn aangetast; het is te hopen, dat dit niet bevestigd wordt. De *Gazeta* van den 17 dezer zou, volgens eene depêche uit Bayonne, de benoeming mededeelen van den generaal Zabala tot kapitein-generaal van Castilie en van den generaal San-Miguel, tot inspecteur van het wapen der kavallerie. De politie zou eene huiszoeking in een hotel hebben gedaan, waar men onderstelde den heer Soulé te vinden. Dit laatste berigt komt ons vrij onverklaarbaar voor.

De *Azia* heeft berigten uit New-York tot den 6 dezer medegedeeld. Er hebben te Philadelphia en te Newark oploopen plaats gehad, de eerste door Duitschers veroorzaakt, die een nationaal feest vierden, de tweede door eene Amerikaansche protestantsche vereeniging. Bij het eerste geval heeft de politie doen vuren en zijn verscheidene personen gekwetst. Bij het andere zijn talrijke slagtoffers gevallen, daar de katholicken uit de vensters van eene kerk zouden hebben geschoten.

De tijding van de benoeming van den nieuwen Kapitein-Generaal van Cuba, don José de la Concha, is te Havana met levendige voldoening ontvangen. Eene proclamatie van den nieuwen gouverneur daagt verscheidene personen voor de regtbanken, die in den slavenhandel betrokken zijn.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Eerste Kamer.

ZITTING VAN WOENSDAG 20 SEPTEMBER.

De Voorzitter geeft kennis, dat door de afdeelingen benoemd zijn tot Voorzitters, de heeren: van Sasse van Ysselt, van Aylva van Pallandt, Borski en Blankenheijm; — tot Onder-Voorzitters, de heeren: van Nispen van Pannerden, van der Lek de Clercq, van Andringa de Kempenaer en d'Ablaing van Giessenburg; — tot leden der commissie tot het ontwerpen van een adres in antwoord op de Troonrede, de heeren: Martens van Sevenhoven, van Goltstein van Oldenaller, van Andringa de Kempenaer en Oudermeulen.

Die Commissie is reeds met het opstellen van het adres gereed en brengt het ter tafel. Het zal alleen voor de leden worden gedrukt en verzonden ter overweging naar de afdeelingen.

Ingevolge art. 9 van het Reglement van Orde der Kamer zal in de volgende zitting worden overgegaan tot het benoemen der huishoudelijke commissie.

De Vergadering is daarna gescheiden.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN WOENSDAG 20 SEPTEMBER.

De commissiën, belast geweest met het onderzoek der geloofsbrieven van de nieuw benoemde leden, hebben bij monde van de heeren STRENS en VAN HOËVELL rapport uitgebragt en de toelating voorgesteld van de heeren: Reinders, Zijlker, van der Veen, Bieruma Oosting, Huguenin, Hugenholtz, van Zuijlen van Nijevelt, de Man, Dullert, Mackaij, van Nispen van Sevenaer, de Kempenaer, van Rappard, Kien, van Akerlaken, Rochussen, van Heemskerk, Sander, van Franck, Bosscha, Baud, Taets van Amerongen, Hoffman, Hoijnck van Papendrecht, Wintgens, Delprat, Slicher van Domburg, Anemaet, Meeussen, Jespers, Meijlink, van Wintershoven, de Lom de Berg en Luijben.

De vergadering heeft zich met de conclusie der commissiën vereenigd en mitsdien tot de toelating van al de nieuw benoemde leden besloten.

Wordt overgegaan tot het opmaken eener lijst van drie kandidaten, aan Z. M. aan te bieden tot het doen eener keuze van een Voorzitter gedurende de tegenwoordige zitting. Tot stemopnemers worden door den Voorzitter aangewezen de heeren: Slicher van Domburg, Mackay, Hoynck van Papendrecht en Bots. Er zijn 61 leden tegenwoordig.

Eerste kandidaat. Eenige stemming. De heer Boreel van Hogelanden erlangt 37 stemmen, Dullert 6, van Bosse 4, van Zuijlen van Nijevelt, Gevers van Endegeest en de Man elk 3, Strens 2 en Jespers, van Hoëvell en van Goltstein elk 1 stem.

Jhr. Mr. W. BOREEL VAN HOGELANDEN, Oud-Voorzitter der Kamer, is mitsdien tot *eerste* kandidaat gekozen.

Tweede Kandidaat. 1e stemming. De heer Gevers van Endegeest verkrijgt 18 stemmen, Strens 10, Mackaij 5, Luyben 4, van Rappard en Dullert elk 3, Baud, v. Nispen v. Sevenaer, Anemaet en de Man elk 2, Kien, van Zuylen van Nyevelt, Schimmelpenninck van der Oije, Westerhoff, van Doinse, van Bosse en van Lijnden elk 1 stem en 2 blanco billetten, en 1 van onwaarde.

2e Stemming. De heer Gevers van Endegeest 25, Strens 22, Mackay 6, Luyben 3, Baud 2 en van Rappard, Dullert en Anemaet elk 1 stem.

3e Stemming. De heer Gevers van Endegeest 32, Strens 22, Luyben 4, Mackay 1 stem en 2 blanco-billetten.

Jhr. Mr. D. T. GEVERS VAN ENDEGEEST zal alzoo als tweede kandidaat op de lijst geplaatst worden.

Derde kandidaat 1ste *stemming.* De heer Luyben erlangt 23 stemmen, Strens 13, Mackay 5, Dullert 4, Anemaet 3, Heemskerk en van Nispen van Sevenaer elk 2, van Goltstein, Stolte, van Rappard, Taets van Amerongen, Godefroi en Hoekwater elk 1 stem en 3 blanco-billetten.

2de *stemming.* De heer Luyben bekomt 33 stemmen, Strens 10, Mackay 5, Anemaet 3, Dullert 2, Taets van Amerongen en Meylink elk 1 stem en 5 blanco.

De heer Mr. J. L. A. LUYBEN is mitsdien tot derde kandidaat geproclameerd.

Die lijst zal Z. M. worden aangeboden door de heeren stemopnemers en de heeren de Man, Schimmelpenninck van der Oije, Bosscha en Jespers.

De vergadering is daarna gescheiden.

's Gravenhage, 20 September.

Z. M. heeft benoemd tot ridder der orde van den Nederl. Leeuw Mr. J. H. W. Swellengrebel, officier van justitie bij de arr.-regtbank te Rotterdam.

—

Z. M. heeft den luitenant-generaal, H. D. adjudant in buitengewone dienst, J. F. graaf Du Monceau, à la suite van den staf van het wapen der cavalerie, op een pensioen gesteld van *f* 3000 's jaars.

—

Z. M. heeft A. Slotemaker, op zijn verzoek, eervol ontslagen als notaris te Molenaarsgraaf; M. Wigman, op verzoek, als notaris te Utrecht, en benoemd N. A. C. Slotemaker, tot notaris te Molenaarsgraaf.

* Z. M. de Koning is heden morgen, ten 6 ure, uit deze residentie naar Dordrecht vertrokken, om bij de opening van de tentoonstelling van landbouw enz. aldaar tegenwoordig te zijn. Z. M. wordt heden in den namiddag alhier terug verwacht.

* In de residentie is aangekomen en aan het hotel *de Bellevue* afgestapt, de heer V. E. Hennequin, advokaat bij het hof van cassatie te Parijs, met familie.

* Door het scherpschuttersgilde *Oefening en Vermaak* zal op hare gewone schietplaats in de Wassenaarsche duinen, bij de woning van Kloek, aanstaanden Woensdag, naar den vogel geschoten worden, tot sluiting der oefeningen voor dit saisoen. Daarna zullen de leden zich aan een vriendschappelijken maaltijd vereenigen in het hotel van den heer Maas te Scheveningen. De groote zaal zal daartoe op eene eigenaardige wijze worden ingerigt, en het feest door muzijk worden afgewisseld. Opgemeld gezelschap, dat zich bij de gehouden wedstrijden zoo waardig heeft onderscheiden, heeft zich dezer dagen in de aanwinst van vele leden mogen verheugen, op welke toetreding het grooten prijs stelt, opdat alzoo door meerdere uitbreiding aan het doel van deze vereeniging al meer en meer zal worden beantwoord.

Bij gelegenheid van het huwelijk van den heer baron van Wassenaar Catwijck met mejufvrouw Hoffman, is aan diakenen der Nederduitsch-Hervormde gemeente te Voorburg, eene som van *f* 600 ter hand gesteld.

* Eergisteren, Maandag, en gisteren Dingsdag zijn nog twee haringschuiten te Scheveningen aangekomen, als een van de reeders C. den Dulk en Co., stuurman L. van der Zwan Jr., met 22,000 en van den reeder P. Varkevisser, stuurman W. Bal, met 28,000 stuks haringen.

De cholera, die sedert eenige dagen te Rotterdam in enkele gevallen verscheen, heeft zich in de laatste dagen door vele doen kennen.

Uit het vroeger medegedeelde zestal predikanten heeft de algemeenen kerkeraad der Nederd. Herv. Gemeente te Amsterdam gisteren het volgende drietal gevormd, Ds. H. Steenbergen, te Schiedam; T. A. Fruin, te Dordrecht en J. F. L. Abresch, te Alkmaar, en daaruit beroepen Ds. H Steenbergen te Schiedam.

Bij vergissing is de 1e luit. adj. Loder gemeld als benoemd tot ridder der Eikenkroon. Daarentegen zijn nog benoemd tot kommandeur dier orde de chirurgijn-majoor Gobée en tot ridder de kapt. Swemer.

Naar wij vernemen, zijn door het openbaar Ministerie 39 getuigen in de zaak van Johan Heinrich Kemper gedagvaard.

De *Middelburgsche Courant* meldt, dat het Z. M. den Koning heeft behaagd het verzoek van den instituteur T. J. Gersen, te Middelburg in te willigen om aan Z. K. H. den Prins van Oranje een geschiedkundig werk in manuscript te mogen aanbieden, nadat door een van hooger hand ingesteld onderzoek de inhoud daarvan allezins geschikt was bevonden om te strekken tot lezing en onderrigt van Z. K. H., die genoemd manuscript op zijn jongsten verjaardag welwillend heeft gelieven aan te nemen, en dezer dagen den schrijver op de meest vleijende wijze van Hoogstdeszelfs erkentelijkheid heeft doen blijken.

Zr. Ms. fregat van oorlog *de Ruyter*, komm. 't Hooft, waarvan wij het état-majoor vroeger hebben opgegeven, blijft vooreerst te Vlissingen liggen om den schout-bij-nacht Bouricius, te ontvangen, die als kommandant en inspecteur der marine in O. I. met dien bodem zal vertrekken. Als officier van gezondheid 2e kl. is op dat fregat nog geplaatst de heer L. van der Hegge Zijnen, en als scheepsklerk de heer van Lier. Ook zegt men, dat nog eenige officieren boven den rol zullen aankomen. Het getal adelborsten bestaat uit 22, die grootendeels in O. I. op andere vaartuigen zullen verplaatst worden. Deze zijn de heeren: W. L. A. Gericke, N. Mac Leod, J. D. Ruys, P. J. van Drunen, J. M. L. A. P. Wirix, J. A. P. J. de Roy van Zuidewijn, W. M. Visser, H. Dijserinck, L. F. H. Tuckermann, C. A. C. van Kervel, A. J. A. Kellner, D. G. D. Wolterbeek Muller, G. C. C. Thierens, J. M. Brevet, H. P. Köning, Jhr. J. A. Roëll, K. W. E. van Leschen, A. G. M. van Emden, T. C. Gobée, C. A. Bosch, Jhr. J. M. Clifford

Kocq van Breugel en Jhr. C. H. O. van Heemskerk van Beest.

De *Cycloop* heeft 76 matrozen op *de Ruyter* gebragt, zoodat de manschap thans bestaat uit 531, waaronder 13 officieren, 22 adelborsten en 3 klerken. Als de bovenkajuit gereed is, wordt de schout-bij-nacht Bouricius verwacht. Men denkt, dat *de Ruyter* van Vlissingen naar het Nieuwe Diep zal stevenen, alvorens naar Batavia te vertrekken.

Uit Dinxperlo wordt geschreven, dat de opbrengst der verschillende veldgewassen over het algemeen rijk, en de inzameling voorspoedig is, maar dat inzonderheid het verbouw van hennip, 't welk daar en in den omtrek vrij aanzienlijk is, als bijzonder wel gelukt mag worden aangemerkt. Op Donderdag den 21 zal de gewone hennipmarkt aldaar plaats hebben, waar dientengevolge een aanvoer wordt te gemoet gezien, die zich zoowel door hoedanigheid steeds deswege vermaard als hoeveelheid, gunstig zal onderscheiden, en waarbij het in het belang van den nijveren landman te hopen is, dat het niet aan kooplustigen zal ontbreken.

— Een van regeringswege bekend gemaakt voorloopig verslag, omtrent den staat der voortbrengselen van den landbouw in de provincie Gelderland, ingezonden den 11 September jl. behelst o. a. het volgende:

Tarwe. In het district Veluwe was dit gewas vrij gunstig. In andere districten viel het middenmatig uit — Rogge. Het stroo is dit jaar van zeer goeden aard; over het algemeen liet de uitslag niets te wenschen over. — Boekweit heeft veel van de Julij-hitte geleden, maar zich later hersteld, en goede uitkomst opgeleverd. — Garst. Was vrij goed en gaf betere uitkomst dan zich in den beginne liet aanzien. — Erwten. Waren over het algemeen zeer slecht; slechts enkele gemeenten verkregen een middelmatigen oogst. — Aardappelen. De ziekte, die zich dit jaar later openbaarde dan in vorige jaren, tastte op vele plaatsen het loof aan; slechts in sommige gemeenten is schade aan de knol geleden. Sedert het eerste ontstaan der ziekte heeft men over het algemeen nog geene zoo ruime inzameling kunnen doen. — Haver. Stond gunstig; men rekende op een ruimen oogst. — Paarden- en duivenboonen. Bijna alle berigten omtrent dit gewas waren van ongunstigen aard. In verschillende gemeenten had het veel door de luizen geleden. — Koolzaad. Is niet gunstig uitgevallen. — Tabak. Staat gunstig en geeft goede verwachtingen. — Vruchtboomen. Zoo overvloedig de appels en peren in het vorige jaar waren, zoo schaarsch zijn ze thans.

Vee. De veestapel gaat steeds vooruit. De vette beesten blijven hoog in prijs. De sterfte onder de schapen en varkens was in het voorjaar sterker dan in den nazomer, maar over het geheel minder dan in het vorig jaar.

Proeven met meekrap zijn zeer gunstig uitgevallen. — Op verscheidene plaatsen heeft zich weder ziekte in de druiven geopenbaard.

Kralingsche Veer, 18 Sept. Aanstaanden Zaturdag zal van de werf van den heer W. Hoogendijk aan den IJssel worden te water gelaten, het aldaar nieuw gebouwde barkschip *Cornelia*, groot circa 290 lasten, zullende gevoerd worden door kapt. Andriessen, onder directie van den heer Smits te Lekkerkerk, bestemd voor de groote vaart.

Hoorn, 19 Sept. Mag men de Hoornsche stoomboot met regt de met de meeste pasagiers varende zeeboot noemen, die de Zuiderzee bevaart: thans, bij gelegenheid van de Amsterdamsche kermis, verdient zij dezen naam des te meer. Het is opmerkenswaardig, dat sedert de boot vaart, de toevloed van reizigers zeker verdriedubbeld is, vooral van hier naar Amsterdam. Onze boerenstand heeft door haar een middel gevonden om te kunnen reizen en zijne uitspanningen te vermeerderen; elken dag ziet men dan ook eene menigte hunner de reis naar de hoofdstad des rijks ondernemen. Zoo voerde de boot gisteren heen en weder nagenoeg *vierhonderd* reizigers over, en het was een zeer slechte dag, wanneer het aantal maar honderd bedroeg.

Utrecht, 19 Sept. Den 16 is aan onze hoogeschool bevorderd tot doctor in de wis- en natuurkunde de heer C. L. Vlaanderen, uit Utrecht, na de verdediging van zijne dissertatie in de Nederlandsche taal, *over den tabak, bijzonder over zijne onbewerktuigde bestanddeelen.*

Utrecht, 19 September 1854. Heden avond ten 10 ure is bij fakkellicht, in het gebouw van Kunsten en Wetenschappen, door de Liedertafel der Mannenzang-vereeniging, onder leiding van den heer stadsmuzijkdirecteur Kafferath, aan de leden van het op morgen te openen IV Nederlandsche Taalcongres eene luisterrijke serenade gebragt, naar aanleiding van toepasselijke woorden, daartoe vervaardigd door den hoogleeraar Visser, der Utrechtsche universiteit. Wij hopen, morgen die woorden aan onze lezers mede te deelen. De belangstelling in deze nationale aangelegenheid is, dit jaar, buitengewoon groot.

Leeuwarden, 19 September. Het binnen deze stad gecirculeerd hebbend adres aan Z. M. den Koning, houdende verzoek, om de door den heer mr. C. S. Sixma baron van Heemstra c.s. gevraagde concessie tot aanleg van eenen spoorweg van Harlingen over Leeuwarden enz. naar Rheine, is, naar wij vernemen, door ongeveer 100 der eerste en geachtste handelaren en kooplieden uit deze stad onderteekend geworden en zal alsnu eerstdaags aan Z. M. worden opgezonden.

— Met genoegen heeft men sedert eenige dagen opgemerkt, dat de koornmeters alhier, thans voorzien zijn van ten hunnen kosten aangeschafte weegzakken, kenbaar aan de daarop geplaatste woorden «Koornmeters weegzak», waarmede de granen, hetzij bij ontvangst of bij aflevering; uitsluitend door hen voortaan zullen gewogen worden. Door dezen maatregel wordt niet alleen een sedert langbestaan hebbend en steeds meer en meer veldwinnend misbruik geweerd, maar worden de veelvuldige onaangenaamheden, door zakken van eene dikwerf zeer verschillende zwaarte; die in het belang van den ontvanger of afleveraar gebezigd werden, hierdoor voorgekomen.

Groningen 19 Sept. Wij vernemen, dat de commissie, door de Provinciale societeit benoemd om te beproeven door algemeene medewerking eene geregelde stoombootdienst tot stand te brengen tusschen deze provincie en Londen, in iedere gemeente van dit gewest eenige personen heeft uitgenoodigd om, ter bereiking van dat doel, tot deelneming uit te noodigen in eene op te rigten stoombootmaatschappij, en dat zij, om die deelneming in eene onderneming van geheel plaatselijk belang, zoo algemeen mogelijk te maken, de aandeelen op niet hooger dan 100 gulden heeft gesteld, met vrijlating aan een ieder, om zooveel aandeelen te nemen als hij zal goedvinden. Het bedrag van het kapitaal der maatschappij is nog niet vastgesteld; de commissie houdt het er echter voor, dat, om de vaart op eene voordeelige en soliede wijze te drijven, een kapitaal van *f* 150,000 zal worden vereischt. De plaats, van waar die stoomboot zal afvaren, hetzij Groningen, hetzij Delfzijl, is nog niet bepaald; de commissie is evenwel van oordeel, dat met de oprigting dezer dienst op den voorgrond moet blijven de bevordering van het belang der provincie in het algemeen en niet van de eene of andere plaats in het bijzonder. Hoezeer hierdoor de welvaart der geheele provincie zal worden bevorderd, zal wel geen betoog behoeven. Wij hopen dan ook, dat de pogingen, die thans worden in het werk gesteld, met den gewenschten uitslag mogen worden bekroond. Reeds te lang toch is Groningen van eene stoombootdienst op Londen verstoken geweest. (*G. C.*)

In de dezer dagen ontvangene Javasche Couranten wordt gemeld, dat het voor eenige jaren ondernomen, doch bij gebrek aan deskundig personeel vertraagde werk eener artesische put-boring op het eiland Onrust thans volbragt is, onder de leiding van den majoor der genie von Kripendorf. De boring is gedaan tot eene diepte van 100 ellen. Het door de buis opwellende water vloeit over op 1,62 el boven den beganen grond; eerst was het met grondwater vermengd, maar later is het helderder en bijna reuk- en smakeloos bevonden. — Tot dusver was op Onrust, even als op de nabij gelegen eilanden, gebrek aan drinkwater, en moest dit met groote kosten van Batavia aangevoerd worden.

Per Telegraaf.

Berlijn, Dingsdag 19 Sept. (*'s Avonds.*) Men verhaalt alhier, dat de Russische Grootvorst Konstantijn op weg is naar de Krim.

Parijs, Dingsdag 19 Sept. (*'s Avonds.*) Er zijn losse geruchten in omloop, dat de regering depêches heeft ontvangen, meldende de landing der expeditie-troepen op de Krim. (*Dit vereischt bevestiging.*)

Weenen, heden Woensdag 20 Sept. Het berigt, dat Odessa den 8sten dezer gebombardeerd zou zijn, schijnt ongegrond, berigten van daar van den 10den maken van deze gebeurtenis geen gewag. Eene afdeeling der vereenigde vloot moet bestemd zijn om tegen Anay te ageren.

Marseille, 19 September. Volgens berigten uit Konstantinopel verwachtte de expeditie den 1sten de Engelsche vloot bij het Slangen-eiland, om den 9den naar de Krim te zeilen.

Behalve de stoombooten van de eskaders, bestemd om het nieuws van de expeditie over te brengen, waren nog drie geregelde diensten gereed, om eene verbinding te openen tusschen de kusten van de Krim en Konstantinopel; eene van deze diensten is georganiseerd met de paketbooten van de Fransche Messageries Impériales, de andere met de paketbooten van de Oost. Lloyd, en de derde met de Turksche stoombooten.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 20 September 1854.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**	Pct.	
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$60\frac{9}{16}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{9}{16}$	*Hope* 1798/1816	5	$100\frac{1}{4}$
Dito Certificat. .	3	72 $\frac{1}{8}$ 72	Dito 1828/1829	5	$100\frac{1}{4}$
Dito Dito . .	4	$90\frac{3}{4}$ $\frac{7}{8}$	Cert. 1831/1838	5	$85\frac{5}{8}$
O. I. Leening. .	4	$90\frac{3}{8}$ $\frac{1}{2}$	Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	$86\frac{3}{4}$
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$	$89\frac{1}{4}$	Dito *Hope* . . .	4	$77\frac{11}{16}$
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$		Dito *Stieglitz* .	4	$76\frac{11}{16}$
Belgie.			Dito dito 5e Ser.	4	
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig. .	6	
D° *Rothschild* .	$2\frac{1}{2}$	49	Certific. dito. .	6	$59\frac{7}{8}$
Frankrijk.					
Obligatiën . . .	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	$18\frac{1}{2}$	Obligatiën . . .	4	
Dito Buitenl. .	3				
D° Binnenl. °/m.	3	$32\frac{15}{16}$ 33	**Oostenrijk.**		
Bew. Sp. Com.		$5\frac{1}{16}$	Metalliek . . .	5	$68\frac{7}{8}$
Amort. Schuld.		4	Dito bet. Amst.	5	78
Portugal.			Dito lett. B. .	5	78
Londen nieuwe.	5	$36\frac{11}{16}$ $\frac{3}{4}$	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	$34\frac{15}{16}$
Dito uitgest . .	4		Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	$34\frac{15}{16}$

Braz. bij Roths. te Lond. 1843. 5 pct. $97\frac{1}{4}$; Mexico Lond. 3 pct. $23\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$; dito Onb. $23\frac{5}{8}$, $\frac{3}{4}$; Gren., te L. p. s. 100. $2\frac{1}{2}$ pct. $16\frac{7}{16}$, $\frac{1}{2}$.

Bij algemeen zeer weinig affaire en flaauwe stemming, le[...] onze fondsenmarkt hoegenaamd niets meldenswaardigs op.

FRANKFORT, Dingsdag 19 September. Metal. 5 [...] $72\frac{1}{8}$; Spanje binn. 3 pct. $33\frac{3}{8}$; dito 1 pct. $18\frac{9}{16}$.

LONDEN, Dingsdag 19 September (2 ure). Consols [...] $95\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$; Mexico N. 3 pct. $24\frac{5}{8}$, $\frac{7}{8}$; Peru N. $4\frac{1}{2}$ pct. [...] Ecuador $3\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; Spanje binnenl. 3 pct. $37\frac{5}{8}$, $\frac{7}{8}$; dito 1 [...] $18\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$; dito Certific. $5\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$; dito Passiven 4, $\frac{1}{4}$; Ru[...] $4\frac{1}{2}$ pct. 89; dito 5 pct. 99; Holl. $2\frac{1}{2}$ pct. 62; di[...] pct. 94; Sardinie 5 pct. 88; Turksche leening 3, $\frac{1}{2}$ ex[...]

Zeer weinig handel.

PARIJS, Dingsdag 19 September. Fr. $4\frac{1}{2}$ pct. 98; [...] 3 pct. 74.40; Sp. binn. 3 pct. 33.

Fransche fondsen lusteloos op ongunstige geruch[...] Spanje aangeboden.

Slotkoers: Fr. 3 pct. 74.40; Sp. 1 pct. $18\frac{3}{8}$; dito 3 [...] $33\frac{1}{8}$.

WEENEN, Dingsdag 19 September. N. Metall. 85[...] Leen. $96\frac{5}{8}$; Bankactien 1258; Zilver $19\frac{1}{4}$; Wissel Lon[...] 11.30; dito op Parijs 138.

Advertentien.

DE PILLEN VAN HOLLOWAY *gebruike men ter gene[...] van galziekten, zware hoofdpijnen en ongesteldhe[...] de ingewanden.* De heer Jan Anderson, koopman te B[...]money in het graafschap Antrim, heeft het volgend[...] schreven aan den professor Holloway, omtrent het ge[...] van deszelfs pillen. «Rose M. Clure, woonachtig te B[...]gashal bij Ballymoney, leed sedert vijf maanden aan z[...] hoofdpijnen en hevige smart in de maag en ingewa[...] Zij raadpleegde verscheidene bekwame geneesheeren te [...]raine, Ballimoney en andere plaatsen, doch zonder [...] gevolg. Eindelijk raadde men haar aan, de pillen [...] Hollaway te gebruiken, en na een kort tijdsverloop [...]ttelde zij door dit onvergelijkelijk geneesmiddel, en [...]sevens in staat, hare dagelijksche bezigheden te herva[...]

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volg[...]

Doosjes Pillen à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 6.75, *f* 1[...] *f* 20.50. Potjes Zalf à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 7[...] *f* 13.85, *f* 20.95.

Zijn op franco aanvragen à contant te bekomen bij [...] VAN RENESSE, te 's Hage; bij B. ADAMA, te Amster[...] bij de Wed. A. P. MILIUS, te Utrecht en bij J. STR[...]MAN, Hoofd-depôthouder te 's Bosch, alsmede te Lon[...] Strand 244, HOLLOWAY'S Etablissement. (59[...]

Bij **Joh. NOMAN EN ZOON**, te Zalt-Bommel, is van de pers gekomen en alom te bekomen:

I. BORNEO'S WESTER-AFDEELING,

GEOGRAPHISCH, STATISTISCH, HISTORISCH,

voorafgegaan door eene algemeene Schets des ganschen eilands, door den Hoogleeraar P. J. VETH.
1ste deel, met platen, roijaal formaat *f* 6.80.
Het tweede deel, waarmede dit werk compleet zal zijn, is ter perse en volgt spoedig.

II. DE MENSCH IN OMGANG MET GOD EN ZICH ZELVEN

Woorden en wenken ter bevordering van Godsdienstzin en Christelijk leven, door A. G. BRUINS[...]
in vergulden linnen band. Gr. 8o. *f* 2.80.

III. Met oorkonden gestaafd Vertoog van de pogingen door **NEDERLAND** en **RUSLAND** gedaan [...] openstelling van **JAPAN** voor de Scheepvaart en Zeehandel voor alle Natiën, door Jonkh. Ph. F. VON [...]BOLD, roijaal formaat à *f* 0.60.

IV. CLAESSEN, Allereerste gronden der Rekenkunst. *f* 0.20. (591)

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.